

Eiropas ekonomisko interešu grupa: transfertcenu regulējums (3/42/18)

Starptautiskas uzņēmumu grupas, kas regulāri iesaistās pārrobežu darījumos, arvien biežāk meklē iespējas optimizēt pakalpojumu sniegšanu un mazināt to izmaksas, piemēram, **slēdzot vienošanos par izmaksu segšanu** (*cost contribution arrangement*) vai arī izveidojot atsevišķu juridisko personu, kas sniedz centralizētus pakalpojumus. Šajā rakstā Latvijas transfertcenu ("TC") kontekstā izvērtēsim citu juridisku veidojumu – Eiropas ekonomisko interešu grupu ("EEIG"), kuras galvenais mērķis ir mazināt finanšu un juridisko slogu, sniedzot atbalstu sadarbības partneriem.

Juridiskais regulējums

EEIG ir ES juridiskās personas veids, ko ieviesa 1985. gada 25. jūlijā **Padomes Regula (EEK) Nr. 2137/85**, lai mazinātu juridiskās un fiskālās grūtības, ar ko sastopas fiziskās personas, uzņēmumi un citas struktūras.

Kā zināms, regulas ir ES institūciju izdoti tiesību akti, kas uzliek pienākumus kopumā un ir tieši piemērojami visās dalībvalstīs, tostarp Latvijā. Atbilstoši minētajai regulai Latvijā ir pieņemts EEIG likums, taču tā mērķis nav skaidrot EEIG darbību un būtību, bet gan ieviest reģistrācijas noteikumus un skaidrot regulas piemērošanu.

Galvenie darbības mērķi un citi aspekti

Regulā ir detalizēti izklāstīta EEIG būtība un darbības mērķi. EEIG dibināšanas galvenais mērķis ir atvieglot vai izvērst savu dalībnieku saimniecisko darbību, apkopojet resursus, darbības vai prasmes, lai sasniegtu labākus rezultātus nekā tad, ja dalībnieki rīkotos atsevišķi. Tādējādi EEIG darbība ir uzskatāma par atbalsta vai palīgdarbību funkcijas nodrošināšanu, kas saistīta ar tās dalībnieku saimniecisko darbību.

No parastas komercsabiedrības EEIG atšķiras arī ar to, ka tās mērķis nav gūt peļņu (Regulas 3. panta 1. punkts). Ja EEIG darbības rezultātā tomēr rodas peļņa, tad to uzskata par EEIG dalībnieku peļņu un sadala viņu starpā atbilstoši EEIG dibināšanas līguma noteikumiem vai, ja tas nav paredzēts, vienādās daļās.

Atbilstoši regulai jebkādu peļņu no EEIG darbības apliek ar nodokļiem tikai tad, kad tās dalībnieki to ir guvuši. Protī, lai gan EEIG ir atbildīga par PVN un darbinieku sociālās apdrošināšanas iemaksu veikšanu, EEIG peļņu neapliek ar uzņēmumu ienākuma nodokli (UIN), izmaksājot to dalībniekiem.

Atbalsta funkciju nodalīšana noder daudzām starptautiskām uzņēmumu grupām, lai mazinātu izmaksu un nodokļu slogu, taču praksē EEIG tiek izmantots salīdzinoši reti. Ir vairāki iemesli, kāpēc EEIG netiek dibināta biežāk, piemēram, lai nodrošinātu centralizētus atbalsta pakalpojumus grupā:

- Izveidot EEIG drīkst tikai salīdzinoši mazas uzņēmumu grupas, t.i., EEIG nedrīkst būt vairāk kā 20 dalībnieki un EEIG nedrīkst nodarbināt vairāk kā 500 personas;
- EEIG nedrīkst publiski piesaistīt ieguldījumus;
- EEIG darbībai ir jābūt saistītai ar tās dalībnieku saimniecisko darbību, bet nav tā jāaizvieto, piemēram, attiecībā uz trešajām personām EEIG nedrīkst veikt profesionālu darbību;
- Saistītu personu starpā ir jāievēro TC principi, proti, grupas uzņēmumu sniegtajiem pakalpojumiem varētu būt jāpiemēro tirgus līmeņa uzcenojums;

- Sadalot peļņu, EEIG dalībniekiem ir jāsamaksā UIN saskaņā ar savas dalībvalsts normatīvajiem aktiem, kā rezultātā nodokļu slogs starptautiskā uzņēmumu grupā var pat palielināties.

TC regulējuma piemērošana EEIG saistītu personu darījumos

Kā minēts iepriekš, EEIG galvenais mērķis ir atvieglot savu dalībnieku saimniecisko darbību, sniedzot centralizētus atbalsta pakalpojumus saviem dalībniekiem. Daudzām uzņēmumu grupām šāds juridisks veidojums var šķist pievilcīgs, ķemot vērā arī regulā minēto, ka EEIG mērķis nav gūt peļņu. Sniedzot pakalpojumus, EEIG ir tiesīgs nepiemērot uzcenojumu pakalpojumu izmaksām, tādējādi nodrošinot saviem dalībniekiem vēl lielāku ietaupījumu. Tomēr šis jautājums ir jāizvērtē, ķemot vērā ne tikai starptautisko, bet arī vietējo normatīvo aktu prasības.

Kopš regulas izstrādes 1985. gadā tā ir saglabājusies praktiski nemainīga, un dažbrīd var šķist, ka tajā nav atspoguļotas aktuālās tendencies saistībā, piemēram, ar ESAO publicētajiem BEPS ziņojumiem un šī brīža TC praksi.

Ja EEIG ir Latvijas nodokļu rezidents, tad jāielūkojas UIN likumā, lai saprastu, vai uz EEIG darījumiem ar saistītām personām attiecas TC prasības. Latvijas UIN maksātājiem ir jāievēro Latvijas TC prasības un jākoriģē UIN deklarācija, ja to kontrolēto darījumu cena (vērtība) neatbilst tirgus cenu principam.

Saskaņā ar UIN likumu komercsabiedrības, kas darbojas kā personālsabiedrības, tostarp EEIG, ir atbildīgas par UIN samaksu no peļņas sadales, tātad EEIG ir uzskatāma par UIN maksātāju Latvijā. Turklāt saskaņā ar UIN likumu uz personālsabiedrībām attiecas arī pienākums veikt UIN korekcijas, ja to darījumi neatbilst tirgus cenu principam. Lai gan saskaņā ar regulu UIN piemēro EEIG dalībniekam izmaksātajai peļņai, regula neierobežo UIN likuma piemērošanu attiecībā uz TC prasībām.

Regulas 40. pants nosaka, ka EEIG galvenais mērķis nav peļņas gūšana, taču Latvijas normatīvie akti EEIG traktē kā TC korekcijas subjektu, kā rezultātā EEIG ir jāievēro Latvijas TC prasības un jāizvērtē nepieciešamība piemērot tirgus līmeņa peļņas normu pakalpojumiem, ko EEIG sniedz saistītām personām.